

om Skatteprivilegiet, at dette til evig Tid skulde bestaae. Men naar de Vedkommende ikke have været berettigede ved Lovgivningens Ord til at slutte saaledes, er der sandeligt heller ikke megen Billighed tilstede, hvorfor de nu kunne gjøre Fordring paa Erstatning. Man siger imidlertid, de Vedkommende have i Handel og Vanddel betalt denne Skattefrihed, og derfor bør de have en billig Erstatning. Nu vel, mine Herrer, det er ogsaa netop det, jeg vil gaae ind paa. Jeg ønsker ogsaa, at der skal gives en billig Erstatning, men det er netop Spørgsmaalet; hvor Grundsen er for denne Billighed, om det, som er foreslaaet, er mere eller mindre end der kunde tilkomme dem. Jeg troer, at Billigheden maa begrændses deels med Hensyn til de Eiendomme, som kunne tilkomme en Erstatning, dernæst med Hensyn til Størrelsen af denne Erstatning og endelig med Hensyn til Maa-den, hvorpaa Erstatningen skal udredes. Jeg skal ikke drage nogen Grundse imellem hvad der er i privat Eie og hvad der er i Communens og de offentlige Stiftellers Eie; thi jeg troer, at Oprindelsen omtrent maa gaae ud fra det samme Fundament, og jeg troer det eies af Vedkommende med samme Ret. Men jeg skal dog blot, for at man kan see, hvorvidt Billigheden strækker sig, tillade mig at gjøre opmærksom paa, at der findes ikke saa ganske saa Grevskaber og Baronier heri Landet, hvis Creationspatent skrives sig fra 1670 og de nærmest liggende Aar. Der kan vistnok Ingen tvivle om at disse Godser, som ere oprettede i 1670 og de paafølgende Aar, ere samlede eller ialtfald have eksisteret samlede paa den Tid, da Skatteprivilegiet uden Erstatning blev ophævet ved Souverainitetens Indførelse, og det er altsaa aldeles vist, at de Billigheds Hensyn, man har fordret, at der skulde tages, fordi de vedkommende Eiendomme af Eierne vare betalte, ikke gjælde med Hensyn til disse Eiendomme. Der er en anden Art Hartkorn, som jeg mener det heller ikke kan siges at Eierne have betalt, det er Grevernes og Friherrernes Frihedshartkorn, deres Frihed for Skatter for deres Residens, som det kaldes, eller Hovedgaard. Naar man læser Grevernes og Friherrernes Privilegier igjennem, vil man finde, at hans Majestæt har givet dem Skatte-

frihed, for at de skulde gjøre Stads ved Høffet (Hør), og det er saaledes efter min Anskuelse en adelig Forret, med Hensyn til hvilken det vistnok kan være et stort Spørgsmaal, om den ikke allerede er ophævet ved § 97 i Grundloven. (Hør!) Jeg troer altsaa, at Billigheden ikke kan være stærk nok til, at give den Art af Hartkorn nogen Erstatning. Naar der derefter skal tales om Størrelsen af den Erstatning, som skal gives, troer jeg virkelig, at det er en Umulighed med nogen absolut Visshed at udregne, hvor stor Erstatningen skal være; thi det vil være umuligt at sige, at der netop er givet saa eller saa stor en Sum mere for det frie Hartkorn, end der vilde være givet, hvis Hartkornet havde været ufrat. Det er saaledes ikke muligt arithmetisk at beregne den Erstatning, som skal gives; men jeg skal dernæst tillade mig, at gjøre opmærksom paa, at med denne Skattefrihed har der virkelig været forbundet en særdeles stor Byrde, som vistnok ogsaa fortjener, at komme med i Beregning, en Byrde, som Staten nu vistnok bør ophæve samtidig med Hartkornets Ligelig-gjorelse, nemlig at Godseierne have maattet opkræve deres Fæstebønders Skatter, og indestaae Staten for disse (Hør). Man vil nu sige, at dette ikke har stort at betyde, da Landet befinder sig i nogenlunde Velstand og Bønderne vel kunne udrede deres Skatter, men jeg maa gjøre opmærksom paa, at en af vore største Godseiere i Stænderforsamlingen i Viborg har erklæret, at naar denne Byrde kunde blive hævet, saa vilde det være et ikke aldeles ubetydeligt Equivalent for Skatteligheden, som derved vilde komme Godseierne til Gode, og have vi end for Diebliffet gode Aar, hvor det er at vente, at Skatterne ville komme ind, saa kan der vel komme sørgelige Aar, hvor det bliver umuligt, og hvor Godseierne da virkelig ville komme til at udrede Skatter, som de have indestaaet for, og jeg troer derfor, at det er retfærdigt, at denne Byrde, naar den ved Regjeringens Foranstaltning kunde blive hævet, kommer i Betragtning med Hensyn til den Erstatning, som vil blive givet dem.

Naar jeg dernæst skal udtale mig om Maa-den, hvorpaa Erstatningen skal udredes, saa maa jeg tilstaae, at jeg ingenlunde kan være